



Трудові ресурси як соціальна економічна категорія

Трудові ресурси — це частина населення країни, що за своїм фізичним розвитком, розумовими здібностями і знаннями здатна працювати в народному господарстві.



З цього визначення виходить, що трудові ресурси включають в себе як реальних працівників, що вже зайняті в економіці країни, так і потенційних, котрі не зайняті, але можуть працювати. Тобто це поняття спеціально створене та ідеально підходить для радянської ідеології поголовної примусової зайнятості, проте, як уже зазначалося, продовжує використовуватися і в наш час.



повинна здобути певний рівень фізичного та розумового розвитку, для чого потрібен час (мінімум перші 16 років життя). Верхня межа працездатного віку показує думку суспільства про

- ◆ Тривалість життя людини може бути довголітньою, старість же умовне. Воно визначається системою законодавчих актів. Нині в Україні працездатним віком вважається для жінок 16 — 54 роки, для чоловіків - 16 — 59 років включно. Нижня межа працездатного віку передбачає, що до початку трудової діяльності людина повинна здобути певний рівень фізичного та розумового розвитку, для чого потрібен час (мінімум перші 16 років життя). Верхня межа працездатного віку показує думку суспільства про те, в якому віці людина може претендувати на соціальну



є нижча межа пенсійного віку для жінок, хоча всюди середня тривалість життя чоловіків значно менша, ніж жінок.



- ◆ Слід зазначити, що в багатьох розвинених країнах законодавчо встановлена верхня межа працездатного віку на 5—10 років вища, ніж в Україні, але і середня тривалість життя там значно перевищує аналогічні показники нашої країни. Загальною світовою практикою є нижча межа пенсійного віку для жінок, хоча всюди середня тривалість життя чоловіків значно менша, ніж жінок.

Все сказане стосується працездатних, тобто людей, фізично і психічно досить здорових для того, щоб працювати. На жаль, в кожному суспільстві є значний прошарок людей, не досить здорових для цього. Тобто є люди непрацездатні, хоча їхній вік працездатний. Такі люди одержують статус інвалідів першої або другої групи, що дає їм право на отримання пенсії незалежно від віку. Кількість і частка інвалідів серед населення країни складається під впливом комплексу умов, від яких залежить здоров'я. Величезне значення мають екологічна ситуація, рівень матеріального добробуту (якість харчування, витрата життєвих сил на роботі), доступність і якість медичного обслуговування, безпечність умов праці тощо. Не потрібно бути експертом, щоб констатувати значне погіршення всіх цих умов для абсолютної більшості населення України в останнє десятиріччя. Відповідно і кількість пенсіонерів за інвалідністю зросла з 1352 тис. осіб на початок 1986 р. до 1978 тис. осіб на початок 1999 р., тобто на 46%*.



Слід сказати, що одним з принципів цивілізованого гуманного суспільства є створення умов для трудової самореалізації інвалідів.

Наша держава зобов'язує роботодавців до 5% робочих місць виділяти для осіб з обмеженою конкурсі її здатністю на ринку праці (в тому числі інвалідів), однак на практиці проблеми працевлаштування інвалідів вирішуються дуже важко, в результаті чого інваліди складають значну частку економічно неактивного населення. Майбутня динаміка чисельності непрацюючих інвалідів передусім залежить від покращання життя (і, відповідно, здоров'я) людей, а також від пристосування технології виробництва до працівника. Тенденцією економічно розвинених країн є зменшення частки непрацюючих інвалідів серед населення працездатного віку.



Разом з тим серед людей непрацездатного віку є чимала частка працездатних і бажаючих працювати. Працівників, молодших працездатного віку, звичайно називають працюючими підлітками, а старших — працюючими пенсіонерами.



Історичний досвід переконливо доводить, що кількість працівників цих категорій обернено пропорційна рівню добробуту населення. У підлітків і пенсіонерів нижчі вимоги і до змісту праці, й до рівня її оплати, тому вони нерідко знаходять місце роботи навіть в умовах високого безробіття і беруть на свої плечі обов'язок утримання інших (часто працездатних, але безробітних) членів сім'ї. Тому в наш час зростає і кількість, і частка працюючих підлітків та пенсіонерів. Однак заради справедливості потрібно сказати, що додатковий заробіток є далеко не єдиною причиною трудової активності, особливо пенсіонерів. Певне значення має також бажаний і звичний ("молодий") спосіб життя, бажання бути в колективі, почуватися потрібним тощо. Як висновок зазначимо, що праця підлітків і пенсіонерів може приносити користь і їм самим, і економіці в цілому. Проте з урахуванням особливостей віку ця праця повинна бути організована (передусім державою) так, щоб не завдавати шкоди їхньому здоров'ю і не заважати здобути відповідний рівень освіти молоді.



Кількісні характеристики трудових ресурсів

Поняття і показник	РІК			
	1995		1998	
	тис. осіб	»/	тис. осіб	/о
1. Все населення у віці 15—70 років	37672,1	100	36649,2	100
1.1. Економічно активне,	25562,1	67,9	25935,5	70,8
в тому числі:	24125,1	64,0	22998,1	62,7
зайняті	1437,0	3,9	2937,1	8,1
безробітні	12110,0	32,1	10713,7	29,2
1.2. Економічно неактивне				
2. Трудові ресурси	29929,8	100	29918,3	100
в тому числі:	27392,1	91,5	27291,9	91,2
у працездатному віці	12,2	0,04	3,9	0,01
молодші	2545,5	8,5	2622,5	8,8
старші				

Важливо чітко уявити їх смислове навантаження та межі використання.

Поняття "трудові ресурси" ширше, ніж поняття "економічно активне населення", оскільки включає ще і працездатних непрацюючих людей та тих, що стаціонарно навчаються. Реально за поняттям "трудові ресурси" стоїть кількість населення, яке можна примусити працювати, тобто яке фізично здатне працювати. Поняття ж "економічно активне населення" — це та реальна частина трудових ресурсів, що добровільно працює або хоче працювати. Оскільки Україна обрала курс на побудову вільного демократичного суспільства, і в її Конституції проголошена заборона примусової праці, поняття "трудові ресурси" поступово втрачає своє економічне значення. Адже ресурсами можна називати лише реальні джерела задоволення потреби (в даному випадку — потреби в робочій силі). Тому нелогічно називати трудовими ресурсами ту частину населення, яку можна залучити до праці лише насильно. Реальними ж людськими ресурсами для праці (і це визнано на міжнародному рівні) є економічно активне або трудоактивне населення. Однак і поняття "трудові ресурси" має право на існування, оскільки показує максимально можливу (за екстремальних умов) кількість трудоактивного населення.

Дякую за увагу

